



# Treskoposten

Et medlemsblad for Gabriel Scott Selskabet  
Nr 3 - torsdag 19. august 1999 3. årgang

## Program for Gabriel Scott-dagene

3.-5. september 1999

Tema: «Gabriel Scott som dramatiker»

### Lillesand Kino:

«Fant»  
«De vergeløse»  
«Tante Pose»

### Brekkekjær Pensjonat:

Det Dramatiske Selskab setter opp «Himmeluret»  
Herwell Design, ved Ole Kristian Herwell, stiller ut sine Scott-inspirerte materialbilder

### Fredag, 3. sept.

kl 18.00 MS Blindleia fra tollbod-brygga i Lillesand til Brekkestø.  
Retur kl 23.30 T/r kr 70,-

kl 19.00 Åpning av dagene ved formannen i Gabriel Scott Selskabet:  
Bjørge Adine Michalsen  
Kåseri av Bjørge Seland  
Det Dramatiske Selskab: «Himmeluret»  
Auksjon av gamle «Scottbøker» mens vi koser oss med reker.  
Pris for hele kvelden inkl. reker kr 185.

### Lørdag, 4. sept.

kl 12-17 Brekkekjær holder åpen kafé.  
Utstilling av Ole Kristian Herwells materialbilder  
Restaurant Beddingen i Lillesand har fiskesuppe på menyen.

kl 11.00 Fremvisning av «Fant» på Lillesand kino for medlemmer  
av Eldresenteret i Lillesand og Høvåg. Bill. kr 25,-

kl 17.00 «Fant» på Lillesand Kino, innledning ved Anders Buestad.  
Bill. kr 50,-

kl 19.15 «De vergeløse», innledning ved Gabriel Knudsen.  
Bill. kr 50,-

### Søndag, 5. sept.

kl 11.00 Scott-preget gudstjeneste i Høvåg kirke.  
Sang/opplesning fra Scotts litteratur. Etter gudstjenesten blir det  
nedleggelse av krans på Gabriel Scott-varden.  
Rusletur rundt Høvåg kirke. Vi tar frem matpakka på kirkebrygga.  
Ta med mat og kaffe.

kl 16.00 «Tante Pose», innledning: Bjørge Adine Michalsen.  
Bill. kr 50,-

kl 18.00 Vi samles til en kaffekopp på Brekkekjær som har åpen  
kafé. Kaffe med eplekake kr 45,-

kl 18.30 «Himmeluret» på Brekkekjær Pensjonat.  
Innledning: Bjørge Adine Michalsen Kr. 125,-

Salg av nyttgitte Scott-bøker før og etter arrangementene og i pausene.  
Det blir anledning til å skrive seg inn som medlem av Gabriel Scott  
Selskabet.

Billetter til «Himmeluret» og båtturen kan kjøpes/bestilles hos:

Kristiansand	Berge Libris	tlf: 38 02 23 32
Lillesand	Storkiosken	tlf: 37 27 32 30
Grimstad	P.M.Danielsen	tlf: 37 04 05 25
Arendal	P.M.Danielsen	tlf: 37 00 98 00
Brekkestø	Brekkestø Pensjonat	tlf: 37 27 52 20
		Mob: 906 53 359



Bjørge Seland kåserer

## Gabriel Scott-dagene 3.-5. september: Dramatikereren i sentrum

Gabriel Scott-dagene arrangeres i år for tredje gang, denne gangen med temaet «Gabriel Scott som dramatiker».

Det vil bli vist filmer på Lillesand kino og teater på Brekkekjær pensjonat i Brekkestø. Av programmet ser vi at det skal vises tre filmer: «Fant», «De vergeløse», og «Tante Pose».

Fant:  
Innleder: Anders Buestad



Anders Buestad

«Fant» kom ut som film i 1937. Den beskriver fantelivet langs sørlandskysten og handler om Sebaldu Sjel og hans familie. Vi møter de omstreifende, tiggende og tyvaktige fantene, lovløse og forbryterske, livet om bord i skøyta, alt trøbbelet de kommer borti, hvordan de opplever skjevheten i tilværelsen: de fastboendes luksus og deres egen armod. Vi opplever Fændrik og hans slåsskamper med søsteren Mathilde, en frodig kvinne, hans turer til bygdene og ut i skjærene der han forsyner seg grådig av hummerteinene. Han slår seg sammen med Josefa, som egentlig er fastboende, men som livet har rammet hardt. Hun representerer det gode og fromme mennesket, mens Fændrik blir fremstilt som en mann med en rå natur. Filmen har et tragisk innhold og en tragisk slutt, men godt blandet med komikk og et saftig språk

### De vergeløse:

Innleder: Gabriel Knudsen

Filmen kom ut i 1939 og er altså akkurat seksti år i år. Den beskriver gutten Albert som kommer fra et elendig hjem med en mor som driver med litt av hvert. Det ender med at Albert med makt blir tatt fra sin mor og blir anbrakt på gården Flugum hos en bonde - en kynisk mann som vet å utnytte barna som slaver og gir dem svært dårlig stell og lite mat, så barna som bor der lærer seg litt av hvert i sin triste skjebne. Alberts dager er utrolig triste - det eneste lyspunktet er muligens hans møte med den lille voldtatte barnehjemsjenta som også blir anbrakt på Flugum.

Filmen er et sterkt angrep på samfunnet i form av prest, lensmann, vergeråd eller fattigstyre - som lar urett og pinsel skje over uskyldige mennesker. Spesielt ille er det når det går utover barn.

Tante Pose:  
Innleder: Bjørge Adine Michalsen



Bjørge Adine Michalsen

Filmen kom ut i begynnelsen av krigen (1940), og med en så morsom handling trakk den mange fulle hus over hele landet. Handlingen er henlagt til en gammel sorenskrivergård i slutten av forrige århundre i tiden omkring jul. Vi opplever yndig og romantisk stemning med juleball, sledeturer og ungdommelig flirt fra den tiden de unge piker var rødmende, gikk med mamelukker og var oppdradd til å ha som sitt største mål å finne seg en ektemann. Tante Pose er en gammel tante av den spisse og farlige sorten som skal stikke nesen sin i andres affærer og spesielt i pikenes kjærlighetsliv. Men tante Pose har også sine egne svin på skogen denne julen. Filmen inneholder masse skarpe, humoristiske og festlige replikker og vil nok utøse latter både nå og da.

### Kunst-besøk

Vi har i år vært så heldige å få Ole Kristian Herwell til å stille ut sine fantastiske materialbilder. Denne salgsutstillingen vil være tilgjengelig alle tre dagene på Brekkekjær. Herwell har de siste årene arbeidet som maritim kunstner. Han har hatt mange utsmynkningsoppdrag rundt omkring i små og større bedrifter. Mange av hans arbeider er sterkt inspirert av Gabriel Scotts bøker, for eksempel Kilden og Pider Ros historier. Herwell kombinerer ofte keramikk med rester av fortiden i form av gamle sjøkart, fiskeredskaper, tauverk osv.

Vi oppholder oss altså på tre ulike steder i løpet av de tre dagene. Hvis du har transport-problemer lørdagen eller søndagen, håper vi ikke at dette hindrer deg i å delta. Ta heller kontakt med en av oss i styret, så kan vi sikkert hjelpe deg.

Vi ønsker deg en hyggelig helg og håper du kan ha glede av både alvoret og humoren i Scotts dramatiserte verk! Vi oppholder oss på tre steder i løpet av de tre dagene: Brekkestø, Lillesand og Høvåg.



## Gabriel Scott skrev brev til skoleklasse i Kristiansand

VED SVEN KÅRE LARSEN

For 52 år siden - i 1947 - var det en 7. klasse som hadde begynt å skrive skoleavis. Dette var en klasse ved Oddernes gamle skole. De elever i klassen som var ansvarlige for stoff til avisen fant på den geniale idé å ta kontakt med bl.a. kjente forfattere, deriblant selveste Gabriel Scott. Flere av dem som mottok henvendelsen var svært positive, og av disse var kanskje Scott den mest imøtekommende. Den 10. desember 1974 sto å lese i «Fædrelandsvennen» det svar Gabriel Scott leverte til klassen. Det må opplyses at det var klassens daværende lærer som lånte avisen Scotts manuskript. Scotts svar lød som følger:

«Kjære unge mann! Det er selvsagt altfor sent på året å få i stand noe bidrag til dere. Men kan dere bruke et brev i stedet, så står det dere fritt.

Jeg har ikke gått på noen folkeskole, så jeg kan ikke fortelle noe om det. Jeg begynte på en søndagsskole i London, hvor min far var sjømannsprest, siden flyttet vi til Høvåg et par mil fra Kristiansand og fikk en lærerinne i huset som holdt skole for oss. Og 14 år gammel ble jeg sendt til Kristiansand og begynte i 4de middel, den gang var det 6 klasser. Jeg var ikke noe flink, ville helst sitte og skrive vers og fortellinger istedenfor å lese lekser, men jeg humpet meg igjennom uten å dumpe, og klarte så vidt Meget godt til middelskoleeksamen.

Det var så vidt jeg husker ingen «folkeskole» den gangen, det var «almueskole» og «latinskoole», og guttene på den første ble kalt for «almuetipper» og på den siste «latinertamper». Og det var dypt uvennskap mellom «tipper» og «tamper» med voldsomme slagsmål i blant. Fra og til stod det hele slag - det var helst om kveldene når det var blitt mørkt. Da streifet «tipper» og «tamper» rundt i flokker vebnet med stokker og små stumper kjetting og med hver sin anfører til å kommandere, og da gikk det sandelig varmt for sig. Jeg husker tydelig at mange av

«tampene» møtte på skolen dagen etter med kuler i hodet og flatslåtte neser og blå øyne og sprukne leber, så de knapt var til å kjenne igjen. Jeg fulgte med noen kvelder, men opplevde ikke noe ordentlig slag, konstablene gikk og passet på, de visste godt hva disse gutteflokkene betydde. Jeg likte dessuten ikke å slåss, jeg var et gudsord fra landet og var altfor nærsynt, så jeg vanskelig kunde kjenne venn fra fiende, jeg var heller ikke sint på «tippene» og kunde ikke fatte hvorfor vi alltid skulle slåss med dem - det var klassekamp i det små, den som endnu raser i verden.

Jeg fatter ennå ikke i dag, hvorfor menneskene stadig skal slåss. Vilde det ikke være meget bedre om vi lot hverandre i fred? Det er nok morsomt å være den sterkeste, men hvorfor skal den sterkeste bruke sin styrke på å gjøre andre vondt? For mig står det slik at det følger ansvar med styrke - at den burde brukes til å forsvare den svake og hjelpe den som er mindre enn jeg selv.

Når menneskene en gang kommer så langt vil verden bli hundre ganger bedre enn den er. Dere som er unge burde prøve på å stille verden bedre enn de gamle har gjort. Måtte jeg få si noen ord, som jeg ønsker dere ville huske:

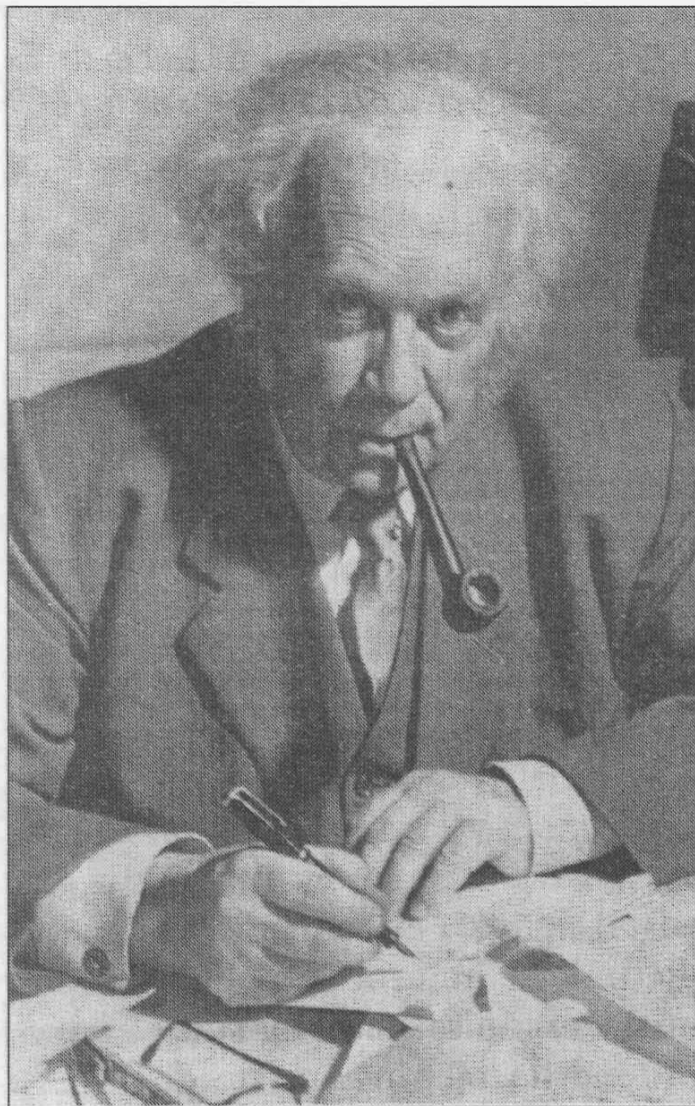
Det er bra å være sterk, og det er bra å være klok - men det beste av alt er å være god. Det er også det vanskeligste, som bare de mennesker rekker, som har vilje og mot til å klatre opp til tindene.

Med en vennlig hilsen til dere alle som er unge fra

Gabriel Scott.



## Herman Smitt Ingebretsen om Gabriel Scott



Herman Smitt Ingebretsen så dagens lys i Kristiansand 6. mars 1891. Etter å ha studert sosialøkonomi ble han journalist i «Morgenbladet». Senere ble han redaksjonssekretær i «Aftenposten» og var i årene 1920-24 redaktør i «Christianssands Tidende». I årene 1949 og frem til sin død 13. november 1961 var han sjefredaktør i «Aftenposten». Noen år før krigen var han generalsekretær i Høyre. Smitt Ingebretsen var kommandør av St. Olav, og også kommandør av Danebrog - og Vasaordenen. Så det var ingen hvem-som-helst som uttalte seg om Scott.

REDIGERT AV SVEN KÅRE LARSEN

I året 1947 utgav daværende odelstingspresident Herman Smitt Ingebretsen, forøvrig Vilhelm Kragss svigersønn, en bok han kalte «Sørlandet synger sanger», med undertittelen «En antologi og noen pennestrøk om diktere på Sørlandet». Her blir selvfølgelig også Gabriel Scott behørig omtalt.

For 52 år siden da boken kom, var fremdeles Scott i live, og hvordan han reagerte på «skrytet» om ham kjenner jeg ikke til. Jeg synes det som Smitt Ingebretsen skrev er så vidunderlig at jeg gjerne vil at Gabriel Scotts mange venner bør bli delaktige i. Hør bare: «En gang i begynnelsen av 1880-årene ble sjømannspresten i Leith utnevnt til sogneprest i den deilige lille sørlandsbygden Høvåg, et stykke østenfor Kristiansand. Sønnen hans, Gabriel Scott, han lange Gabriel hos presten, sa ungene i Høvåg, - var syv år den gangen og Høvåg ble hans Mekka.

— Han lange Gabriel hos presten satt i kjøkkenet og hørte tjenerne og bygdefolk fortelle historier og han ferdedes på sjøen og snakke med måker og terner og gikk med bøsse i heiene og lyttet til suset i trekronene. Da han kom på skole i Kristiansand hadde han vers i lommen og ble venn med Vilhelm Krag som var noen år eldre, men som også var skolegutt og skrev enda flere vers og begge bodde de i samme gate som stiftsprest Brun som ikke var fri for å dikte han heller. Det var likesom tre diktere

i den samme gate. Gabriel Scott fikk sitt første dikt trykt i en liten avis i Kristiansand som het «Sæbyggjen». Det var et radikalt lite målblad og han avskydde bladet. Men når en er sytten år er det deilig å se sine vers på trykk. — Han bodde senere i Grimstad og hadde Ibsenfrakk med stor rød rose i knappullet, han spaserte på Sjøsand i Mandal, han fisket og skjøt alker i Brekkestø. Han havnet til slutt i Måkerreit på Tromøya. Hans verden strakte seg fra Mandal til Arendal. Det er kanskje ikke noen stor verden. Men i denne lille verdens stillhet og eftertenksomhet ble han en vis mann og skapte en diktning som har bud til alle mennesker.

— Han drysset ut av sitt ærme noen av de praktfulleste, morsomste og mest sjarmerende barnebøker vår litteratur eier, om Hollænder-Jonas og Kari Kveldsmat. Han laget de deiligste små eventyr og satt i prestegårdskjøkkenet som en annen Asbjørnsen og samlet spøkelseshistorier.

— Han opptrådte som en slags sørlandsk Holberg med et par komedier, «Himmeluhret» og «Babels tårn», hvor han med folkelig humor og grovkornet satire ikke nektet seg noe overfor legpredikanter og målfolk. Han smilte i bredt sørlandsk lune med sine «Sjøpapegøier». Han søkte uttrykk for sitt varme tenksomme sinns religiøse uro i romanene om «De tre lindetrær» og «Broder Lystig». — Å, han var så mangfoldig, og der var så mange muligheter. Men

han ble førti år før han fikk sitt store gjennombrudd. Det var i 1915, da han skrev «Jernbyrden», historien om Jan Vibe. Boken ble to år senere fortsatt med «Enok Rubens levnedsløp».

— Etter den boken kom «Kilden eller brevet om fiskeren Markus». Den tar motivet opp igjen fra Enok om det fromme, ydmyke sinn. Men den er avklædd den historiske romans voldsomme hendelsesforløp. Den er den stilleste bok i norsk litteratur. I dens stillhet får hverdagens minste lyd og ting sin betydning, og fiskeren Markus kan høre lykkens kilde risle i sitt gode nøysomme hjerte. Det er et vidunderlig dikt om de små ting i livet og om visdommens enfold. — «Stien», boken om Kristofer med kvisten, er også en lydhør innlevelse i et enfoldig fromt menneskesinn. Kristofer opplever gjennom uendelig tålmod det hjertets under i Guds hånd, at hans plager og elendighet forvandles til en dyp og inderlig kjærlighet til livet.

— Scott avskydde teologer, men ingen ting har opptatt hans sinn mer enn de religiøse problemer. Religion er for ham ikke dogmer, men en avgjørende mystisk opplevelse. Han går hånd i hånd med Vårherre selv i en varm, levende forkynnelse av kjærligheten. — Inn i mellom sine store romaner har han strødd med de pussigste mest fortryllende små fortrolige uttrykk for sørlandsk lune og skjærgårdens liv og stemning, «Vindholmens beskrivelse», «Blaaskjæl», «Skipper Terkelsens levnedsløp».

— Hver skiftende lysning over kysten gjenspeiles i hans sinn. Enhver Markus er hans venn og han er selv det enkleste og mest usnobbete menneske i den verden han hører til, og det ærreste hjerte. — Scott lette lenge etter sin form og etter sitt rike. Han fant det hos fiskeren Markus. I bok etter bok har han vendt tilbake til det. Verden kan larme som den vil. Det er i stillheten livets evige kilder springer. Det er det ydmyke sinn og det varme hjerte Gud skjønner det opplatte øye som ser lykken i de ting man kan nå.

— Han gav det enfoldige hjerte kjærligheten. — I hans diktning er denne landsdels og dette folks sjel.

### Scott om godhet

Godhet bryter aldri ned, godhet bygger bare op.

Godhet fører aldri tilbake, godhet fører fremad og opad, alltid videre. Det spirer og gror i godhetens får, for godhetens får er Guds fotspor og fører omsider til Gud selv. Godhet nærer, det onde tærer, godhet er varme, godhet er glede. Godhet er regnbuen over livet, porten til frihet, inngangen til riket — det eviges opdrift i sinnet.

Den som kveler opdriften i et menneske, han myrder et barn i mors liv.

(Fra Scotts siste roman «Fergemannen», 1952)

### Høstens program for våre medlemmer

Nr 1. Søndag 17. oktober. bil- rusletur i Jernbyrdens verden. Sammen med Øyestad Historielag oppsøker vi steder som er beskrevet i Jernbyrden i forbindelse med den tragiske historien om Anne og Alet. Vi møtes ved Øyestad gamle kirke kl. 14.00.

Påmelding innen 15.10 til Bjørg Adine ( tlf 37 09 42 00) eller Elisabeth Dobey (tlf 37 27 52 20)

Nr 2. Fredag 19. november kl. 18.00. Besøk i Gabriel Scotts barndomshjem. Vi gjentar suksessen fra i fjor og samles på den gamle prestegården i Høvåg. Koldtbord til en pris av kr. 150,- drikke kjøpes i tillegg. Påmelding innen 1. november til Elisabeth Axelssen (tlf 37 27 01 02)

Obs: Plass til 15 personer

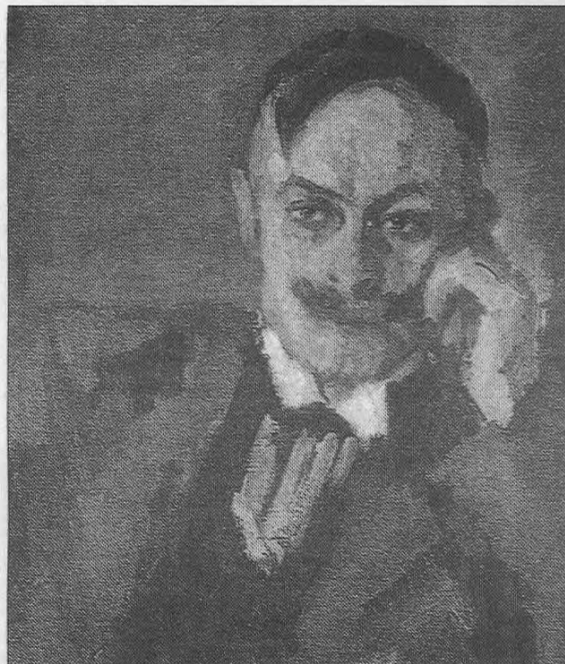


# Gabriel Scott og Bjørg Sandve

I sin ypperlige biografi om Gabriel Scott har Truls Erik Dahl kommet inn på forbindelsen dikteren hadde med den leddgiktrammede Bjørg Sandve, barnebarn til den kjente kunstmaleren August Jacobsen, en mann som var en av Scotts beste venner livet gjennom. I året 1985 utgav Bjørg Sandve en selvbiografi, som jeg har vært så heldig å få tak i gjennom et lokalt antikvariat. Her blir hennes vennskap med familien Scott viet stor plass. Jeg har lyst til å ta med noe av det hun skriver i denne åpne og ærlige boka.

SVEN KÅRE LARSEN

- Morfar (August Jacobsen) må ha vorte trykteleg oppskaka då det omsider gjekk opp for han at eg ikkje kunne gå, for han gjorde meir enn å kjøpe rullestol. Han skaffa meg også ein framifrå bestefar. Han og Gabriel Scott hadde vore beste rener heilt frå ungdomen av. Dei to provinsbuarane møttest i hovudstaden og lærte å halda saman. Til han vende seg nå. Kva han skreiv, veit eg ikkje, nen resultatet vart i alle fall dette: Diktaren forlet straks «Maagereiret», justaden sin ved Galtiesund, og drog av gårde med ferja frå Tromøy til Arendal for å senda telegram til meg! Eg tykkjer eg ser han hasta i veg. Han var nett 71 år (1945) og lett på foten som ein ungdom. Han hadde ofte ein blom på jakkeslaget, og denne dagen var det truleg ein blåveis. - På telegrammet stod det - forutan over- og underskrift «Brev og bøker følger». Då han hadde sendt det, skunda han seg attende til «Maagereiret» og skreiv brevet. På lysegult papir med grønt blekk. Og i det stod det at han ville vera bestefar min, - min tredje bestefar. - Frå då av



Maleri av Gabriel Scott malt av August Jacobsen



På tur med Jan van Gent og venner. Bjørg Sandve ved Scotts side

kom det regelmessig slike brev, som anda av varme og omsut for min vesle person. Skrifta var sjeldan og vakker, - kanskje noko vanskeleg også, men eg vart snart van med å tyda henne. Samstundes strøymde det inn bokpakkar, - frå forlag og frå forfattarkolleagaer. Både Johan Bojer og Johan Falkberget sa seg leie for at dei ikkje hadde eigne bøker å senda meg, og dei bad meg minna dei om det når bøkene deira kom ut på ny.

Gabriel Scott kom til å få like mykje å seia for utviklinga mi som morfar. Alt same året som han hadde byrja å ta seg av meg, kom han på vitjing. Men sjølsagt ikkje berre for mi skuld. Det var om hausten like etter at morfar var komen til oss. Han stansa ei vekes tid og delte dagane mellom morfar og meg. Morfar høyrde dårleg, og når han var trøyt av å snakka med han, kom han til meg - eller me sat saman alle. Når me var åleine, kunne me kvila oss. Me prata om laust og fast, - eller me løyste kryssord i hefte som han gjekk til stasjonsbyen og kjøpte. Min tredje bestefar verka alvorleg. Kan henda litt morsk ved fyrste augnekontakt - som menn med barter har lett for å gjera, endå hans bart ikkje var av dei heilt barske og sure slaget som vender nedover. Likevel, ein må nok dra ørlite meir på smilebandet om andre skal sjå det når ein pyntar seg med slikt. Men eg skjønna jo fort at han var like hjartevarm og lun og humoristisk som breva hans vitna om. Og bøkene ikkje minst. Her var ein person der liv og lære harmonerte. - Han (altså Scott) var tålmodig, sat kvar dag lange stunder ved stolen min. Dette gjennom fine mennesket, som nok hadde lidt mykje sjølv også og i full mon hadde evna til å lida med andre let min lagnad gå djupt inn på seg. Det kom fram i brevvekslinga hans med morfar. Han hadde skrive om så mange triste lagnader i andre bøker - og alltid stått på sida til dei svakaste. Min lagnad måtte då vera mild samanlikna med deira? - Den hausten då me møttest fyrste gong, synte han meg fotografi av to unge jenter som reiste kvar dag med ferja frå Tromøy for å gå på skule i Arendal. Jetje og Edith heitte jentene, og han hadde fortalt dei om meg som han skulle vitja. Edith hadde sagt at om eg var interessert, ville ho gjerne brevveksla med meg, og det såg ut som om han meinte det var ein god idé. Han ville helst at eg skulle skriva fyrste brevet, så for å få meg på gild, byrja han å diktera: «Kjære Edith».

- Ikkje lenge etter kom det så hjarteleg og koseleg eit brev som eg kunne ynskja, - og då var eg ikkje sein å svara. Og frå nå av kom det til å gå endå fleire brev mellom Jæren og Tromøy enn det alt hadde gjort ei tid. Då det leid utpå vinteren, kom den nye bestefaren på vitjing igjen. Då vart me samde om at han skulle spørja Edith om ho kunne ha hug å vitja meg i sommarferien. Det vil seia, det var eg som

kasta fram tanken. Eg fekk inntrykk av at Scott meinte eg var einsam, - og kanskje var eg det utan sjølv å vera klår over det? - og at eg sat altfor mykje åleine. Nå skulle eg få selskap, - om ho då kunne tenkja seg å koma til Jæren. - - Edith var høg og åleslank, og ikkje minst viktig, ho var både snill og sterk - så sterk at ho greidde å bera meg ut i rullestolen, slik at me ikkje trong bodsenda andre når me ville ut.

Denne sommaren kom Birgit Scott og til oss, for fyrste gong. Ho var meir enn 20 år yngre enn mannen, så eg kunne slett ikkje få meg til å kalla henne for «bestemor», slik som min tredje bestefar ville. Men med tid og stund kom me fram til kompromisset «tante», og ho vart ei god tante for meg. Ho var ei myndig og korrekt dame i all si ferd - men venleg og elskverdig.

- Eit år sa Edith at nå var det min tur å koma til Tromøy. Og då kom bestefar Scott og til og var med å skunda på meg. Eg hadde ein heil del innvendingar. Men til sist tok eg imot innbydinga til å vera i heimen til Edith, - eit gamalt koseleg sørlandshus i landlege omgjevnader, midt i blinken for den 22-åringen eg nå hadde vorte. - Det var ein umåteleg gild huslyd som møtte meg på Tromøy, men det er det vel mest ikkje naudsynt å fortelja. For anna kunne han ikkje vera når han hadde stort nok overskot av nestekjærlig og gjestfridom til å ta ein så hjelpeløs person i huset, utan å vera det minste i slekt. Det var fem personar i huslyden. Foreldra - Helga og Olaf Gjerrestad og døtrene Mia og Edith og sonen Karl Anon, som til dagleg vart til Kalle.

- Han (Gabriel Scott) ja, - det var jo fyrst og fremst han eg kunne takka for at eg hadde fått slike gode vener og var komen like hit. Han gjorde nå sitt og vel så det for at ferien skulle verta velukka. Bestefar skreiv alltid om føremiddagen, men så å seia kvar dag etter klokka 14 tok han meg med ut i motorbåten sin. Av og til tok han og med dei i venneflokk som hadde tid og høve til å vera med. «Jan van Gent» heitte båten hans. Den var stor og romsleg. Scott var flink med motorar, - mitt uerfarne blikk let seg i alle fall imponera, men han var jo teknisk utdanna i ungdomen. Lange turar rundt heile øya tøffa me, og eg likte meg svært godt i båt. - I det gamle, koselige skipperhuset kloss i sjøkanten, som han kalla «Maagereiret», hadde han og fru Birgit skapt ein triveleg heim. Der koste eg meg og godt. Dei hadde samla så mykje fint og artig - frå spansk keramikk og gamle våpen til Goethes dødsmaske. Og på veggene hang det fine bilete. - Ein stor, brannete katt som bar tydeleg spor etter å vera ei slåstkjempe, var viktigaste personen i huset. Han hadde fått namnet Markusen. Hans mjau var lov i «Maagereiret» så slikt var ikkje Gabriel Scott annleis enn andre kattervener og gjennom åra har kjent. Hunden føyer seg etter mennesket og mennesket føyer seg etter katten, ser det ut for. Men når diktaren ringde med ei bjølle, kom Markusen. Då var det mat å få, og sjølv den største helt og slåstkjempe kan vanskeleg greia seg utan det. Men behaga det han ikkje å koma nett til måltidet, brydde han seg ikkje om han uroa midt i skrivinga. Når han sette seg på verandarekkverket og banka med poten på ruta like ved skrivebordet, vart det straks opna for han. - - I 1956 bygde mor seg nytt hus. året etter flytta ho inn i det saman med dei to døtrene, og hund og katt. Eg hadde alltid vore så overlag glad i den gamle heimen vår og hadde stundom med gru sett fram mot den dagen som eg visste ein gong måtte koma om eg fekk leva. Det ville verta som å rykkjast opp med rota. - - Eit par av dei fyrste gjestene me fekk i den nye heimen, var Birgit og Gabriel Scott. Han hadde underleg og rørende nok såhug å sjå korleis me nå hadde fått det. Garborgheimen og diktarheimen Knudshøi ville han gjerne sjå att, og då me kom til Tromøy neste sommar - me er nå komne til 1958 - var han nyleg død. Det var vemodig å vera i «Maagereiret» utan han, men samstundes kjende eg meg og så rik og takksam som hadde fått vore indianarjenta hans.

Bjørg Sandve avgikk ved døden for få år siden.

Håpet er troens  
og dådens mor.  
Gabriel Scott

Gode tanker, de er  
som korn der spirer og  
avler nytt korn  
Gabriel Scott

Verden har ikke flere savn enn  
at vi nådde å stille dem alle,  
om hver av oss rakte vår neste  
hånden og gav ham en håndhjelp  
hver dag.  
Gabriel Scott

Den som ennå har  
håpet igjen, han eier en  
umistelig skatt, en kilde  
i sinnet med levende vann.  
Gabriel Scott

Det kommer ikke an på hva vi  
mener om Gud, men hva Gud  
mener om oss  
Gabriel Scott

Makten over andre er intet -  
makten over sig selv er alt  
Gabriel Scott

Verden den savner ikke  
lykke, verden den savner  
nøysomhet, men først og  
fremst savner den  
hjerlighet som avler  
nøysomhet og alt godt  
Gabriel Scott

Vignetter laget av Bjørg Sandve, hentet fra hennes selvbiografi



# «Fra Justøen»

AV GABRIEL SCOTT

I året 1901, altså for hele 98 år siden, skrev Gabriel Scott en artikkel i «Folkebladet», nr. 24, som han kalte «Fra Justøen». Ifølge Truls Erik Dahls biografi bodde Scott dette året i Nordahl Brunstgt. i Kristiania, så artikkelen er muligens blitt til i hovedstaden. Den 17. mai d.å. ble Gabriel Scott gift med «skjønnne Ellen» i Trefoldighetskirken der, og i 1901 utgav han boka «Jagtjournalen». En bog om havet, kysten og skogene, et verk som jeg personlig synes er svært godt skrevet. Artikkelen «Fra Justøen» er trykt med gotiske bokstaver, og gir oss et godt bilde av denne øya, som han senere kom til å bli sterkt knyttet til.

Sven Kåre Larsen

«Naar man med Dampskibet «Alfen» eller «Activ» en Morgen reiser vestover fra Lillesand, har man, straks man kommer ind Blindleden, paa venstre Haand en stor, deilig Ø med Løv- og Furuskog ned mod Vandet. Det er den for sin Naturskjønhed bekjendte Justø - en af de største og frugtbareste af Smaaøerne henede langs det sydlige Norge.

Selve Reisen langs Justøen er vel værd at foretage, da Passagen gjennom Blindleden indenfor er det vakreste Stykke af hele Ruten og paa et enkelt Sted ikke minder saa lidet om «Langesundskræpa» mellem Kragerø og Langesund. En ung Engländer, der for nogen Tid siden opholdt sig med sin Fruue paa Fevig Sanatorium ved Arendal, foretog Reisen fra Fevig til Kristiansand ikke mindre end tre Gange, for at kunne passere Blindledens langs Justøen. Her mødes Fastlandets Skog og Øens. Paa begge Sider af den lange, trange Led staar Træerne og speiler sig i Vandet; det suger og bobler i Stranden og Tangen, og Vandet stiger og falder, eftersom det lille Dampskib arbeider sig langsomt frem, og Justøen glider forbi med Skog, høie Nuter og vilde, steile Fjelde..

Ved «Grisøen», der er godt kjendt fra Præsten Grøgaards Tid, da den som Sogneskille ogsaa dannede Skydsskifte, svinger Dampskibet op gjennom «Trolsund» og piber lidt efter for Udhavnen «Brekkestø», der ligger paa Øens sydvestre Ende.

Fra Dækket sees «Brekkestø» som en liden, venlig Husklynge, i hvilken nogle vældige Pile- og Lønnetrær skyder i Veiret. Nogle slanke Flagstænger rundt om giver det hele et vist velstandsmæssigt Præg, der forhøies ved Synet af den nette, hvidmalte Toldbodbaad, hvis smektre, elegante Reisning snarere minder om en Lystbaad. En kjek, bred Lodsskøite

ligger fortøiet ved en svær Jernpæl ude i Havnen.

Saa hukkes Postsjægten med Baadshagen - der byttes nogle forseglede Søkke, og Dampskibet sætter atter fuld Fart paa og glider ud «Gaupholmsundet» og videre i sin Rute langs den takkede Kyst.

Men straks man kommer i Land, skifter Havnen Udseende. Den er ikke lenger den lille Husklynge, der saaes fra Dampskibets Dæk, men en vakker, solrig liden Landsby med smaa, maleriske Smug og Gader, Træer, Haver og hvide Stakitter rundt om. Opad flere af Huserne klatrer tyk, rig Vildvin, Høns og brogede Katte spadserer om hinanden i den skjønneste Enighed, en Ko brøler oppe i Heien over et af Hustagene, og Landhandlerens

Messingbjelde ringer muntert ud over Havnen.

Straks oppe i Fjeldet har Lodserne og Toldbetjenten et lidet Udkikstaarn. Og de er ingen Ladhans, de Karle. Det er et rent Lykketræf, om en Besøgende finder den lille Træbygning tom - næsten altid stikker en uhyre Kikkert ud gennem Gluggen og afleder omhyggelig Horisonten og Havet i en vid Halvbue omkring, saalangt der kan øines. Det er derfor ikke for intet, at «Brekkestø» har Ord for at være en vanskelig Toldstation at klare.

Følger man Havnens Midtgade opover, kommer man gjennom et smalt Pas atter ud paa Landet. Her aabner Landskabet sig straks for et stort, frugtbar Myrsig, en vældig Engstrækning, gjennom hvilken en bred, prægtig Kjørevei fører til Færgestationen ved Øens nordøstre Ende. Veien danner paa flere Steder som et Skille i Øens naturlige Beskaffenhed saaledes, at lyngklædt eller tuet Mark mellem bare, nøgne Fjelde bærer ned mod Havet, medens fed, frugtbar Jord og skogklædte Fjelde findes mod Indsiden.

Her holder Storfuglen sig -, her spiller Orren paa Kollerne, medens Heiloen og Viben

skriger over de nøgne Fjelde ved Havet - medens Kjelden og Maagen sidder i Strandens stene. - Etsteds fører Veien tvert over en meget stor Torvmyr, der efter anstillet Prøve har vist sig at kunne afgive et første Klasses Brændselsproduct. Endel Multer findes hver Høst rundt om på Tuerne - og langs Veien vokser en Mængde smukke Blomster. I det hele er Øen i botanisk Henseende meget interessant paa Grund af sine mange, sjeldne Planter.

Justøen er over en halv Mil lang og paa sine Steder ca. Halvtusen saa bred. Foruden nogle mindre, ensomme Huse hist og her tæller den tre større Gaarde: Berge, Mæbø og Osterøen og har tilsammen henimod en 500 Mennesker. Den Besøgende, der tager sig en Tur tvers over Øen, vil straks lægge Merke til den Ordens- og Skjønhedssans, Beboerne overalt lægger for Dagen. Alt er saa pent og velstelt - de smaa Haver er saa velordnede og nette - hvide Konkyljer er ført hjem fra fjerne, underlige Kyster og ligger nu smukt i Ring om Bedene, og runde Stene, som Havet har slebet, er baaret til Pryd langveis fra Strand og Fjære. Tykke, lune Granhække er plantet om Haverne, og midt i staar paa flere Steder en vældig Kugle af Speilglas og kaster Sollyset rundt om.

Straks udenfor «Brekkestø» ligger Øen Nøddingen og bryder Havet. Et stort, hvidmalet Trætaarn med et vældig Kors af Bjelker staar høiest oppe som Kjendingsmerke for Havnen. Selve Taarnet er saa stort, at det en Vinternat husede et skibbruddent Mandskab, der brød sig ind gjennom Plankevæggen og saaledes skaffede sig Ly for Uveiret.

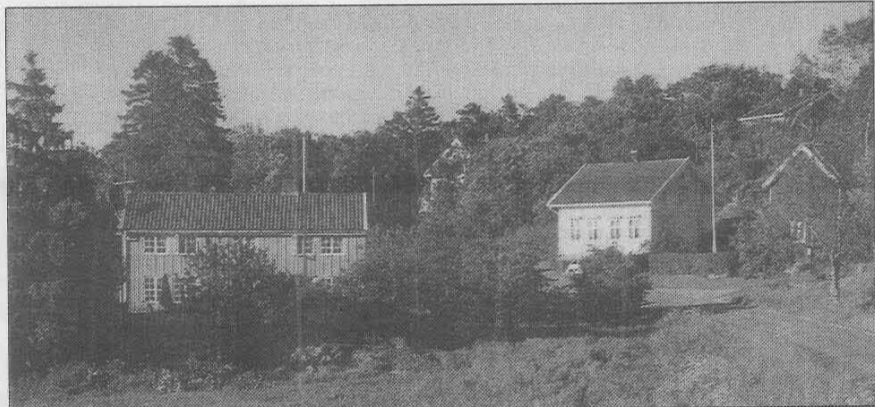
Midt paa Øen ligger et lidet Ferskvand aldeles omsluttet af høie, steile Fjelde med tyk Skog helt ud paa Skrænterne - det er Bergsvandet, hvor der findes adskillig Ørret. I de steile, urede Heier rundt om findes en Mængde store Ugler, der mod Aften svæver som kjæmpemæssige, lydløse Møl over det dybe, stille Vand nedenunder. En og anden Ræv har ogsaa sit Hi heroppe og skriger om Vinternætterne af Sult, saa det giver Gjenlyd mellem Fjeldene. Noget østenfor ligger nok et Vand - det betydelig større Østre Vand eller Kjilen, hvor Søen løber ud og ind gjennom et smalt Dige. Vandet er prægtigt at se til, der det bugter sig langt og stort mellom Osterøens store Marker og høie, skogklædte Heier. Det er i Særdeleshed et Opholdssted for tyk, fed Aal.

Lige ved Vestenden af Vandet ligger den fra Krigens Tid (Napoleonskrigen) saa bekjendte Urehei - en høi Kulle, hvor svære, dybe Revner og Huler mellem udstyrte Blokke og spaltede Heller afgav et fortrinligt Skjulested for Folkets Kostbarheder, Husgeraad og andet, man ønskede at sikre mod Fiendens Overlast.

Justøen skal efter et gammelt Sagn være opkaldt efter Kong Just - en av Smaakongerne paa Harald Haarfagres Tid.



Losenes utkikkspost over Brekkestø havn



Berge

# Himmeluret

Av Arne Beisland

I unionsåret 1905 gav Gabriel Scott ut en komedie som ikke vakte så liten oppsikt, nemlig «Himmeluret». I den lille boka «Hellig tre konger» fra året 1900, hadde han skrevet ned en liten historie med samme navn, og det er den komedien er bygget over.

Gabriel Scott hadde hørt fortelle om en vekkelse på Vegårshei omkring hundreårsskiftet, en vekkelse som hadde gått nokså underlig for seg. En legpredikant kom til bygda og forkynte sine nye åpenbaringer, Himmeluret ville stanse og jorden følgelig gå under klokken fire om morgenen St. Tibutii dag den 11. August. Han fikk lett folket med seg i sin uendelige jammer, og det ble en vekkelse som bygda og distriktet aldri hadde sett make til. Den siste natten samlet folk seg i og utenfor skolehuset for å tilbringe de få resterende timene med bønn og sang. Spenningen var stor da klokken nærmet seg fire, skuffelsen var stor da den hadde passert, men lettelsen var nok enda større. Det steg en røst i været: «Haa i helvede e Daniel henne?» Han hadde klokkelig forlatt slagmarken. Bygda hadde merket etter bedraget i lange tider etterpå. Folk hadde ødelagt sitt rykte og omdømme med sine tåpelige bekjennelser. Verst gikk det ut over kjøpmannen på stedet. Han hadde ettergitt alle hva de skyldte ham, han hadde jo ikke bruk for penger mer. Urmakeren bekjente sin handel med klokker, den var ikke alltid så renhårig akkurat.

Dette var et stoff som lå vel til rette for Gabriel Scott. Nå fikk han bruk for all sin humor og hele sitt vidde. Komedien er avslørende, og den rammer ubarmhjertig, ikke

det arme bygdefolket så mye som emissærene, de færende profeter, dem han hadde minst til overs for av alle verdens mennesker.

Sceneriet i komedien er ikke Vegårshei. Det er forlagt til en liten sørlandsk uthavn, nærmere bestemt Brekkestø. Det energiske, flittige lille folk der ute var jo Scotts eget. Det lever et rolig, harmonisk hverdagsliv, akkurat med den kiv og trette som må til for å skape lykke og tilfredshet. Personene er ekte sørlandstyper alle sammen, med alle sørlendingens egenskaper, humoristiske, beskjeden, litt namaktige, med den porsjon Gudstro som passer inn i deres daglige liv, og med overtroen puslende imellom.

Inn i dette bygdelivet kommer så Daniel, emissæren, profeten med sin lære om den nær forestående dommedag. At han må skape uro og uhygge i det lille samfunnet, er ikke mer enn naturlig. Han klarer å få overbevist de aktverdige borgerne, men han får dem ikke til å skjule sitt sanne ansikt lenger enn til de merker bedraget. Det ekte og sannferdige sinnelaget bryter gjennom masken, og det befriende sukket etter overstått mareritt får sitt uttrykk i det saftige og virkningsfulle: «Haa i helvede e Daniel henne?»

«Himmeluret» av Gabriel Scott ble fremført på Vågsberget på Vågsøy i Nordfjord i dagene 13. - 16. Juni i fjor, og gjorde enorm suksess. Komedien ble spilt på en utendørscene, og ikke mindre enn ca. 8.000 mennesker fikk anledning til å se stykket. Folk fikk seg en god latter, og det er meningen at komedien, kanskje allerede neste år nok en gang blir satt opp på stedet. Stykket ble spilt med bare amatører i rollene. Det er virkelig gledelig at Scott ikke er ganske glemt.

## Gabriel Scott Selskabets styre:

Formann:	Björg Adine Michalsen, Arendal
Kasserer:	Anders Bjørnholmen, Lillesand
Sekretær:	Elisabeth Dobey, Brekkekjær
Styremedlemmer:	Anstein Nørsett, Lillesand og Olav Kvitli, Kristiansand
Bokansvarlig:	Ingjerd Modal, Høvåg
Redaktør Treskoposten:	Sven Kåre Larsen, Randesund

## Bli medlem av Gabriel Scott Selskabet

### - DU OGSÅ!

Ta kontakt med Björg Adine Michalsen (37 09 42 00)  
Eller Elisabeth Dobey på Brekkekjær Pensjonat (tlf. 37 27 52 20)

**JA!** Jeg kjenner Gabriel Scott og ønsker medlemskap i Gabriel Scott Selskabet

Navn

Adresse

Postnr./ sted

Kupongen sendes: Gabriel Scott Selskabet 4770 Høvåg